

A woman in a light-colored dress and hat walks away from the viewer down a narrow, cobblestone alleyway. On the left, a small, ornate green-painted bookstore is built into the wall, with its shelves filled with books. A window above the bookstore is covered in ivy. A street lamp is visible on the right side of the alley. The scene is bathed in a soft, golden light, suggesting late afternoon or early morning.

VAN DE AUTEUR VAN
DE DOCHTER VAN
DE NAZI

LOUISE FEIN
HET BOEKWINKEL
COMPLOT

XANDER

ROMAN

1

CELIA

April 1962

In de jaren negentig van de negentiende eeuw gingen avontuurlijke meisjes bij het toneel, maar in de tijd tussen de twee wereldoorlogen veranderde dat in de filmstudio's. Nu is het de beurt aan de televisie, de poolster van dromerige jongedames die zichzelf na een half jaar al beschouwen als Polly Elwes of Nan Winton, of als een resolute floormanager die met een koptelefoon op en vol autoriteit in de studio rondloopt...

– *Good Housekeeping's* '2nd Annual Careers guide for Girls', november 1961

De tv. Zou dat het zijn? Celia ziet zichzelf al in een mooi ruitjespak, van Mary Quant, natuurlijk, met een klembord in de hand in de opnamestudio van het Television Centre, na als beste door alle keuringen te zijn gekomen. *Dim de lichten*, beveelt ze. *Camera één, klaar? Camera twee, stand-by. Acteurs, neem jullie plaats in, alsjeblieft. Start de muziek en –*

'Celia, in hemelsnaam, haal je neus uit dat blad en eet je ontbijt op, als je niet te laat wilt komen op je werk.' Moeder kwakt een bord met gebakken eieren met spek voor haar neer. 'Als het geen boek is, dan is het wel zo'n afgrijselijk tijdschrift... Het is een wonder dat je nog niet scheel ziet, zo lang als jij met je neus tussen een paar bladzijden zit.' Moeder mompelt nog iets afkeurends, maar dan geeft ze Celia een klopje op

haar hoofd, alsof ze de angel uit haar woorden wil halen.

Celia zucht en legt het tijdschrift neer, nog steeds geopend op de carrièrepagina. Een carrière lijkt haar zo... aantrekkelijk. Celia het Carrière-meisje. Een Onafhankelijke Vrouw, dankzij haar carrière. Ze denkt na over het vooruitzicht. Het geld, de onafhankelijkheid, dat zou ze wel willen. En nog wat glamour erbij helemaal. Dan zou ze weg kunnen uit Southwark, haar thuis, met de Elephant and Castle, de Shot Tower, fish-and-chips, de eerste hooligans, ongeknustelde pubs, straatmarkten en wedkantoren. Dan zou ze in het West End kunnen gaan wonen met een stel andere meisjes, als evenbeelden van Jean Shrimpton, in een hippe flat. Ze zouden spontane feestjes geven voor hun coole collega's, muziek draaien, dansen. Ten slotte zijn dit de jaren zestig. Volgens de carrièregids van *Good Housekeeping* kunnen meisjes allerlei banen krijgen. In de wetenschap, de zaken- en reiswereld, bij de tv. De afgelopen drie jaar had haar werk in een boekwinkel haar prima geleken. Ze had ervan genoten. Maar nu vindt ze het tijd om te veranderen.

Voor Celia is het tijd om hogerop te komen in de wereld.

Maar haar moeder leeft nog in de vorige eeuw en gelooft niet in zelfverbetering, hoewel ze het goed bedoelt. Ze komt uit de arbeidersklasse en is er trots op. Blijf trouw aan je Southwark-afkomst enzovoort. Waarom zou je je met mensen ten noorden van de rivier bemoeien? Ze zal nooit begrijpen hoe het is om jong en modern te zijn.

Moeder is verstard, gelovig en van middelbare leeftijd. Zo is ze nu eenmaal geboren. Het is onmogelijk je iemand voor te stellen die zo vierkant tegen alle leuke, spannende dingen is, of dat ze zelf ooit negentien is geweest, zoals Celia nu. Ze zegt op alles automatisch 'nee'. *Je kunt gewond of in de problemen raken, verdwalen, er kan misbruik van je worden gemaakt.* Als meisje moet moeder een kleinere versie geweest zijn van de vrouw die ze nu is, gekleed in een saaie, vormloze daagse jurk, met een schort om haar middel en grijzend, in een knotje gewonden haar. Misschien had ze toen minder rimpels, maar voor de rest moet ze hetzelfde zijn geweest.

Celia schept roerei op haar vork en leest heimelijk de rest van het artikel door. *Carrière mogelijkheden in de productie voor meisjes zijn beperkt* (waarschijnlijk onmogelijk). *Er is een hevige concurrentie om de zeldzame functie van productiesecretaresse. Secretarissen worden gewoonlijk gerekruteerd als ze zo tussen de eenentwintig en vijftwintig jaar zijn.* Dus ze heeft nog tijd, als moeder en vader haar toestemming willen geven om naar de secretaresseopleiding te gaan. *Met ervaring als secretaresse eersteklas, initiatief, energie, intelligentie, mobiliteit en een bijna onbeperkt uithoudingsvermogen.* Nou, haar gebrek aan ervaring sluit haar uit, ook al voldoet ze aan de andere vereisten. *Het terrein van kostuumsupervisors en assistenten wordt gelukkig gedomineerd door vrouwen...* Hm, kostuums. Daphne, Celia's beste vriendin, heeft een betere kijk op mode, maar –

'Celia Duchesne!' Vader blaft haar toe vanuit zijn gezagspositie aan het hoofd van de keukentafel. 'Leg dat blad neer en doe wat je moeder zegt!'

Vader ziet er al even victoriaans uit, maar hij heeft niets op met vroomheid. In 1914, toen hij twaalf was, is hij als vluchteling uit België in het Engelse Margate aangekomen. Hij was nooit meer weggegaan uit zijn nieuwe thuisland, en nu is hij de alom gerespecteerde chef-kok van de verfijnde Franse keuken van het Strand Palace Hotel. Hij is geneigd om neerslachtig te zijn en veel te veel ambachtelijk gebrouwen bier en aalbessenwijn te drinken; twee tekortkomingen die weleens verband met elkaar konden houden. Hij en moeder zijn het zelden over iets eens, met uitzondering van het beteugelen van Celia's levenslust.

Moeder verdwijnt even in de provisiekamer, en vader buigt zich naar haar over, met zijn leesbril balancerend op zijn neus. 'Begrijp je dan niet dat je moeder niet wil dat je met dat blaadje aan tafel zit?'

Celia kijkt naar zijn op de voetbalpagina opengeslagen *The Times*, die naast zijn bord tegen de melkkan ligt. 'Waarom mag jij dan wel de krant lezen? Wat is het verschil?'

Vader maakt zich boos. 'Het verschil is...' Hij zwijgt even en knijpt zijn borstelige wenkbrauwen samen. 'Het verschil is dat

kranten er zijn voor nieuws. Het is belangrijk dat ik weet wat er in de wereld gebeurt.'

Celia reikhalst om het half door de kan verborgen artikel aan de zijkant van de krant te lezen. *Nucleaire chantage: zonder eigen nucleaire afschrikking zou Groot-Brittannië niet tegen de dreiging van een Russische kernaanval opgewassen zijn en zou het land zich moeten overgeven aan... Bezit van het afschrikingsmiddel was een essentieel element om de vrede te bewaren... De voorzitter van het Hogerhuis, graaf... reageerde op de anti-atoomdemonstranten die in het paasweekend een protestmars door Aldermaston hielden...*

'Volgens mij lees je de verkeerde bladzijde van de krant, vader,' zegt Celia. 'De voetbaluitslagen zijn nou niet -'

Vader werpt haar een strenge blik toe en hij mompelt: 'Niet zo brutaal,' terwijl moeder met een fles HP Sauce uit de provisiekamer komt.

'Gevonden,' zegt moeder. Ze zwaait met de fles en gaat weer aan tafel zitten.

Tegenspreken wordt afgekeurd op 13 Copperfield Street. Maar Celia doet het toch. 'Dit is gewoon belangrijk,' flappt ze eruit, terwijl ze koppig op *Good Housekeeping* tikt met haar vork. 'Ik doe onderzoek voor mijn toekomstige carrière. Tenminste, als we voor die tijd niet met zijn allen weggevaagd worden door een atoombom.' Ze wijst met haar hoofd naar de afgedankte krant.

Moeder en vader staren haar aan.

'Waarom,' zegt vader, met een verbijsterd klinkende stem en haar gevatte opmerking over de nucleaire dreiging negerend, 'zoek jij werk terwijl je al een perfecte baan hebt?'

'Ik dacht dat je graag in die winkel werkt?' Moeder krijgt rimpels in haar voorhoofd. 'Je bent daar pas drie jaar. Ik werk al bijna vijfentwintig jaar in de delicatessenzaak.'

'Ik wil niet voor altijd winkelmeisje zijn. Dat is geen carrière.'

'Ambitie is geen aantrekkelijke eigenschap voor een meisje,' zegt moeder nadat het even stil is geweest. Ze heft haar kin en snijdt een plakje bacon door. 'Trouwens, je zult het toch allemaal moeten opgeven als je trouwt. Carrières zijn niets voor ons

soort mensen, Celia. Een carrière zal je niet gelukkig maken. Dat word je alleen als je een gezin hebt, God eert en je plaats weet.' Ze zwijgt even, kauwt en slikt. 'Je moet niet zo dromen. Je leest te veel, dat is het. Je vult je hoofd met malle ideeën.' Ze zucht alsof Celia een lastige, onopgevoede maar toch ook lieve hond is.

'Wat zouden Mr. en Mrs. Blythe zeggen als ze hun winkelmeisje verloren?' merkt vader op. Hij zet zijn bril af en schuift de opgevouwen krant weg. Hij kijkt naar Celia, naar het tijdschrift en weer naar Celia.

Celia slaat het tijdschrift nijdig dicht en duwt het warme lijf van Bartholomew, haar rode gestreepte kater, van haar schoot.

'Sorry, poes.' Ze aait hem verontschuldigend, en hij kijkt haar minachtend aan met zijn grote amberkleurige ogen. Zwaaiend met zijn staart verlaat hij hen waardig door het open keukenraam. 'Dat is het nou juist, vader. Ze zijn weg. Dat had ik je toch verteld?' Vader kijkt haar niet-begrijpend aan. 'De Blythes zijn met pensioen en ze hebben de zaak verkocht. De boekwinkel is in andere handen overgegaan, en vandaag is dus de eerste dag dat de nieuwe eigenaar er zal zijn. Misschien wil ze me niet eens aanhouden. En ook al wil ze dat wel, het zal nooit meer zijn zoals met de Blythes. Ik kan me de zaak zonder hen niet voorstellen. Dit lijkt me het juiste moment om naar iets beters uit te kijken.'

“‘Ze’?”

'Ja, vader. In de twintigste eeuw mogen ongetrouwde vrouwen eigenaar van een zaak zijn.'

Celia richt haar aandacht weer op het ontbijt. Maar haar maag is nu één bonk spanning, en ze heeft geen eetlust meer. De naakte waarheid is dat ze niet veel opties heeft. Ze heeft geen connecties of bijzondere vaardigheden, en zonder diploma is de kans dat ze vooruit zal komen in de wereld even groot als de kans dat een ezel met drie poten de Derby wint. Als het aan haar moeder ligt zal ze op haar eenentwintigste trouwen met iemand als Sam Bancroft van de burens. Haar moeder heeft de laatste tijd vaak toespelingen op hem gemaakt, nu hij het uitgemaakt

heeft met die Tessa die in de snoepwinkel werkt. Ze stelt zich een toekomst met hem voor in een moderne, nieuwe flat, liefst niet meer dan een straat of drie verderop, waar Celia een stel kinderen zal opvoeden en Sam lange uren maakt voor het gasbedrijf. Ze zal moeder elke dag zien, en om haar een genoegen te doen zal ze de kinderen elke zondag netjes kleden om naar de kerk te gaan. Elke zomer zullen zij en Sam de kinderen meenemen in zijn bestelbus van het gasbedrijf naar Littlehampton om een lang weekend op het strand te spelen. Ze ziet zichzelf veertig jaar later, dik en kromgebogen, vermoeid en met grijs haar, terwijl ze vanbinnen langzaam doodgaat van saaiheid en verveling. Het is haar schrikbeeld.

Er is niks mis met Sam. Hij is naast hen komen wonen toen Celia dertien en hij veertien was, en moeder had al gauw vriendschap gesloten met zijn moeder, de toen pas weduwe geworden Mrs. Bancroft, die haar man Leo had verloren bij een bizar ongeval toen hij aan het vissen was en door de bliksem werd getroffen. Celia moest samen met Sam naar school lopen, om hem de weg te wijzen. Moeder had haar opgedragen hem ‘voor te stellen aan de juiste kinderen’, wie dat ook mochten zijn. Het was een verschrikkelijke ervaring, voor hen allebei. Sam was toen onbeholpen en knorrig, ongetwijfeld omdat hij om zijn vader rouwde, en hij beantwoordde haar vragen met eenlettergrepige woorden. Die eerste ochtend hadden ze elkaar lang voordat ze aan het eind van de straat aangekomen waren al niets meer te zeggen. In de loop van de jaren leerde ze hem beter kennen. Hij schudde zijn verlegen opgelatenheid van zich af, werd meer zichzelf. Hij bleek zelfs best aardig. Zo aardig zelfs dat de meisjes op school hem best graag mochten. Vooral Tessa. Ze waren bijna drie jaar samen geweest. Maar ze hadden het uitgemaakt omdat hij het haar niet had gevraagd, volgens moeder. Daar leek ze heel blij om.

Voor Celia is hij echter gewoon Sam de buurjongen, die ’s zondags vrijwilligerswerk doet in het dierenasiel achter de Old Kent Road. Hij maakt evengoed deel uit van haar leven in Copperfield Street als roerei en hete thee ’s ochtends, het belge-

rinkel en roepen van de voddenman op zijn wekelijkse ronde, of het opgewekte fluiten van de melkman en het gerinkel van flessen op de stoep, 's ochtends vroeg als het nog donker is. Het is even waarschijnlijk dat ze met hem zal trouwen als met haar oude pantoffels.

Trouwens, terwijl hij tevreden lijkt te zijn met zijn status quo, verlangt zij ernaar om te vertrekken uit Southwark, de achterbuurt van Zuid-Londen, met de overblijfselen van de vervallen sloppenwijken en rijtjeshuizen die met de achterkanten tegen elkaar staan en nu angstwekkend in het niet verzinken naast de torenflats die als paddenstoelen uit de grond rijzen, als het antwoord van de overheid op overbevolking, armoede en gebrek.

Southwark ligt op de drassige zuidoever van de Theems en er heerst al eeuwenlang armoede. Dickens had door de straten rondgelopen, als kind en volwassene, en hij had er inspiratie gevonden voor zijn personages Oliver Twist, Pip, William Dorrit en Nicholas Nickleby. Het stonk er altijd vanuit de havenbuurt, waar de arbeiders dag en nacht zwoegden om het snelgroeïende Britse wereldrijk van dienst te zijn en hun magen vulden met op de achterplaatsjes en in de nauwe steegjes bereide vis en paling.

Voor de buurtbewoners, die hier generaties lang hebben gewoond, is Southwark echter een florerende gemeenschap, een heel andere wereld dan het welvarende Londen aan de overkant van de rivier. Southwark heeft lang de fascinatie van journalisten, schrijvers en aristocratische weldoeners gewekt, van Charlie Chaplin tot Jessica Mitford tot George Orwell, die er, net als Dickens, neerstreek om inspiratie te vinden en persoonlijk te ervaren hoe de stedelijke arbeidersklasse leefde. Wat ze echter geen van allen ooit hebben vastgelegd is hoe sterk het gemeenschapsgevoel er is, het gevoel van 'we zitten allemaal in hetzelfde schuitje', en de trots die de mensen met elkaar verbindt.

Daar heeft moeder het altijd over als ze moppert over de plannen van de gemeente om de kleine victoriaanse huisjes, zoals die van Copperfield Street, te slopen en te vervangen door betonnen torenflats, waarvan er al enkele boven de rijtjeshuizen uittorenen, als blinkende ruimteschepen met veel ogen.

Moeders afkeer van de vooruitgang is even sterk als en tegenovergesteld aan vaders steun eraan. Hoe meer hij verandering wil, hoe harder zij zich ertegen verzet. ‘Ze heeft me aan de drank gebracht,’ klaagt vader altijd als ze ruzie hebben. (Vaak dus.) Hij is tenslotte een buitenlander, dus dat was van het begin af aan in zijn nadeel. Maar er speelt meer mee. Onder de oppervlakte smeulen haat en nijd tussen hen, en waar dat vandaan komt is een raadsel. Misschien zijn ze elkaar gewoon beu na al die jaren samen.

Na negentien jaar met haar ouders te hebben samengewoond, is het niet erg verbazingwekkend dat Celia het huwelijk met een cynische blik bekijkt. Alle sprookjes, heeft ze zich lang geleden gerealiseerd, eindigen met een huwelijk. Als de prins zijn bruid heeft en er komen kinderen, is de romantiek al lang verdwenen. De mooie prinses zal hoogstwaarschijnlijk niets anders hebben om naar uit te kijken dan de huiselijke sleur.

‘Celia...’ Moeder haalt haar terug naar het heden.

‘Ja, moeder?’

Moeder bekijkt haar. ‘Zit dat vestje nou onder het kattenhaar?’

Celia kijkt en ze veegt snel de sporen van Bartholomew van haar kleren.

Vader schraapt zijn keel. ‘Vinden we dat wel een geschikt kleedingstuk voor haar, Maggie?’

‘Het zit nogal strak.’ Moeder fronsht haar wenkbrauwen.

‘En het is nogal rood,’ voegt vader toe. ‘Misschien niet de beste manier van kleden om een goede indruk op de nieuwe eigenaren te maken.’

‘Wat is er mis mee?’

‘Strak en rood, dat betekent *ordinair*. Niet echt geschikt voor in een boekwinkel, hè?’ zegt hij.

‘Tweedehandsboekwinkel,’ zegt moeder, en ze haalt haar neus op.

‘Het is een antiquariaat.’ Moeder kijkt Celia uitdrukingsloos aan. ‘We verkopen waardevolle boeken, zeldzame eerste drukken.’

‘Dat maakt niet uit voor wat je wel of niet moet dragen,’ zegt moeder, en ze recht haar knokige schouders.

‘Het gaat erom,’ voegt vader toe, ‘dat de nieuwe eigenaar wel eens anders kan zijn dan Mr. en Mrs. Blythe, bij wie je je wel wat kon permitteren. Zij zal vast een serieus, verstandig meisje willen. Ze hóéft je niet aan te houden, toch?’

Celia slikt een mondvul roerei door en haar maag trekt protesterend samen. Ze haalt langzaam en diep adem. ‘Dat weet ik wel. Daarom zat ik ook in die carrièregids te kijken. Mag ik me nu gaan omkleden? Ik wil niet te laat komen.’ Ze wacht tot moeder iets zal zeggen over eten en tijd verspillen met het lezen van zinloze tijdschriften over zinloze carrières, maar uiteindelijk knikt ze alleen.

Celia rent naar boven voordat ze nog meer kunnen zeggen.

CELIA

Zoals op alle werkdagochtenden stapt Celia bij Somerset House uit de dubbeldekker, en ze vraagt zich af of dit de laatste keer zal zijn. Er is niets over gezegd toen ze de week tevoren afscheid nam van de oude Mr. en Mrs. Blythe. Ze waren van streek omdat ze na veertig jaar uit hun geliefde zaak moesten vertrekken, maar het afgelopen jaar is de gezondheid van Mr. Blythe achteruitgegaan en Mrs. Blythe kan niet langer voor hem en de zaak zorgen. 'We moeten accepteren dat zijn longen er niet beter op zullen worden,' had Mrs. Blythe met tranen in haar ogen gezegd toen ze klaar waren met inpakken. Celia wilde niet vragen wat dat voor haar betekende. Ze gaat gewoon naar haar werk en hoopt dat de nieuwe eigenaar blij zal zijn met haar hulp.

Celia wordt meegevoerd over The Strand in de stroom forenzen die naar Fleet Street en de Londense City snelt. Mannen in zwarte pakken en hier en daar wat kleur waar een vrouw loopt. Waarschijnlijk zijn het mannen die bij een krant werken. De netter en beter geklede mannen zullen jurist zijn, of misschien zelfs medewerkers van de banken en financiële instellingen van de City, het financiële hart van Londen, verder naar het oosten toe. Wat hun beroep ook is, ze hebben ijskoude, strakke gezichten.

Misschien heeft moeder gelijk. Carrières lijken mensen niet gelukkig te maken.

Een paar minuten voor negenen komt Celia aan bij het in 1843 opgerichte H.J. Potts, Booksellers. Je zou de piepkleine boek-

winkel, die is ingeklemd tussen twee grotere winkels, zo voorbijlopen. De zaak rechts ervan verkoopt kleding voor juristen, pruiken, toga's, dat soort dingen; bij de zaak links hebben ze maatkostuums. Ze vraagt zich of hoeveel van de forenzen die de boekwinkel jarenlang elke dag voorbijkomen er nota van hebben genomen. Op grond van de altijd lage bezoekersaantallen denkt ze dat het er niet veel zullen zijn.

Ze blijft even voor de deur staan en herinnert zich nerveus de allereerste keer dat de zaak haar opviel. Ze was toen net van school en op zoek naar een betere betrekking dan het eentonige parttimewerk in de wasserij, en haar moeder had haar eropuit gestuurd. Haar vader was overhaast naar zijn werk in de hotelkeuken gegaan en hij had zijn leesbril op de keukentafel laten liggen. Moeder wist zeker dat hij zonder bril ook plakjes van zijn vingers zou snijden als hij de wortelen deed, en wat moesten ze beginnen als er geen geld meer binnenkwam? Dus had ze Celia achter hem aan gestuurd. Terwijl ze vanaf de bushalte over The Strand naar het Strand Palace Hotel rende, had ze het uithangbord met H.J. POTTS, BOOKSELLERS, EST. 1843 erop voor de eerste keer opgemerkt.

Toen ze de boeken zag, hield ze haar adem in. Vooral de exemplaren van de eerste uitgaven van de drie delen van *Frankenstein; or The Modern Prometheus* van Mary Shelley die pontificaal in de erker waren uitgestald, de bruine ruggen een beetje omgebogen bij de uiteinden, de blauwe omslagen gevlekt van ouderdom. Oude boeken hebben iets waardoor Celia's hart sneller begint te kloppen, ook nu nog. Links en rechts van de boeken van Shelley waren nog andere juweeltjes uitgestald: Virginia Woolf, James Joyce, zelfs een gedichtenbundel van Lord Byron. Toen ze die boeken zag, waren de gedachten over het gevaar voor vaders vingers op slag uit haar gedachten verdwenen, en met de brillenkoker onbewust in haar linkerhand geklemd had ze zich onverbiddelijk naar binnen laten lokken.

Binnen was het één grote, donkere, stoffige schatkamer vol oude boeken, van de vloer tot het plafond. Het rook er naar stof, leer en bijenwas.

Celia had naïef navraag gedaan naar de boeken van Mary Shelley. Ze ratelde maar wat, in haar opwinding over de ontdekking van deze winkel. Ze was altijd dol geweest op lezen, zag het als ontsnapping uit haar saaie leven thuis.

‘Ik hou van oude boeken...’ had Celia stralend tegen Mrs. Blythe gezegd. ‘Nou ja, van alle boeken, eigenlijk. Maar negentiende-eeuwse fictie is een favoriet van me. Vooral de gezusters Brontë, en *Frankenstein* vind ik ook heel goed. Het is natuurlijk een angstaanjagend verhaal, en ze heeft het geschreven toen ze pas achttien was! Ik had nog nooit zoiets gelezen, ervoor niet, en erna ook niet. Ik bedoel...’

Mrs. Blythe nam Celia van top tot teen op. ‘Wel, wel. Ik waag me niet aan veronderstellingen over mijn klanten, maar je lijkt me zelf ook nog niet veel ouder dan achttien –’

‘Zestien, eigenlijk.’

‘Nou dan. Precies. Ik zie dat je graag leest, maar ik weet zeker dat die *Frankenstein* te duur voor je is, of ik moet je helemaal verkeerd ingeschat hebben. Volgende week gaan we die boeken zelfs naar de veilinghuizen sturen. We hebben ze daar alleen voor de show neergelegd, snap je, om te laten zien dat we hier kwaliteit hebben staan.’ Ze gebaarde vaag naar de boeken die overal op stapels lagen en de boekenplanken aan de muren. ‘Ik moet zeggen dat je een goede smaak hebt.’ Ze keek Celia glimlachend en onderzoekend aan. ‘Die Shelley is een eerste uitgave, een exemplaar van een oplage van maar vijfhonderd. We denken dat het een aardig bedrag zal opbrengen op de veiling,’ zei Mrs. Blythe.

Celia had al gauw gezien dat ze zich nog geen bladzijde, laat staan een heel boek, in deze zaak kon permitteren. Ze schuifelde naar de deur, herinnerde zich plotseling de bril in haar hand en vroeg zich schuldig af of vaders vingers al op een snijplank lagen. Maar ze wilde hier bovenal weg om niet de vernedering te hoeven ondergaan om naar WHSmith te worden verwezen, waar ze een goedkope paperback in haar prijsklasse kon vinden.

‘Het is zelfs zo,’ ging Mrs. Blythe verder, zonder dat het haar leek op te vallen dat Celia naar de deur schuifelde, ‘dat we ho-

pen een winkelbediende te kunnen aannemen als we die Shelley voor een mooi bedrag kunnen verkopen. Mr. Blythe en ik worden een jaartje ouder, en gezien Mr. Blythes zwakke longen... kunnen we wel wat hulp gebruiken -'

'Neem mij dan,' had Celia eruit geflapt. 'Ik ben heel goed in organiseren, ik hou van boeken en toevallig was ik net op zoek naar werk.'

De rest van het verhaal is bekend, zoals ze zeggen.

Nu staat Celia opnieuw voor H.J. Potts te treuzelen. Ze trekt het stemmige beige vest recht dat ze in plaats van het gewaagde rode exemplaar heeft aangetrokken, zodat het over haar heupen valt. Ze haalt diep adem en steekt haar hand uit naar de deurknop, misschien wel voor de laatste keer.

Wanneer haar ogen zich na het helle daglicht buiten hebben ingesteld op het halfdonker binnen, bekijkt Celia het vertrouwde interieur. Er lijkt niets veranderd, constateert ze tot haar opluchting. Achterin staat de ouderwetse glazen toonbank met de grote kassa erbovenop. De art-decolamp hangt er ook nog en werpt door het schuin geslepen glas veelkleurige lichtpatronen op de muren en het plafond. Celia weet nog hoe opgetogen Mrs. Blythe was geweest toen ze hem - 'Een absoluut juweel!' - had gevonden op Portobello Road. Dezelfde boekenplanken tegen de muren, van de vloer tot het plafond, en de ladder zoals gewoonlijk tegen de bovenste planken. Aan de ene kant de gesloten glazen kasten waarin de kostbaarste exemplaren staan. In het midden twee rijen open planken boven elkaar. Zelfs het karretje, half afgeladen met boeken, staat nog tegen de toonbank. Alles is precies zoals het was, zelfs de geur, van oud leer, boenwas en de zure, muffe lucht van schimmel. Een duizelingwekkend ogenblik vraagt Celia zich af of de Blythes zich misschien hebben bedacht en in de voorraadkamer achter de zaak zijn, of stijf en stram naar beneden zullen komen vanuit het appartement boven de zaak.

'Hallo?' roept Celia. 'Mrs. Denton?' Ze herinnert zich de naam van de vrouw die de zaak heeft gekocht. 'Aardige vrouw,' had Mrs. Blythe tegen haar gezegd. 'Een Amerikaanse... Die heb-

ben veel geld, zie je. Als je het mij vraagt heeft ze er te veel voor geboden. Ze hebben meer geld dan verstand daar, maar toch... We zijn er dankbaar voor.'

Stilte.

Niets beweegt en aan niets is te merken dat er iemand aanwezig is. Het is hier zo levendig als in een mortuarium.

Dan hoort ze schuifelende geluiden achter de deur naar de flat boven de zaak, en hij zwaait open. Op de drempel staat een kleine vrouw van middelbare leeftijd met krullerig haar in opgerolde vlechten boven op haar hoofd, waardoor ze Celia doet denken aan een levenslustige poedel. Een permanent, denkt Celia, die haar minstens tien centimeter langer maakt. Ze kijkt verbaasd en verrast, alsof iemand in de zaak het laatste is wat ze had verwacht.

'Kan ik wat voor je doen?' De vrouw stapt naar de toonbank en kijkt Celia aan door de glazen van een bril met schildpadmontuur die veel te groot is voor haar smalle gezicht. Om haar hals hangt een snoer van iriserende rivierparels, die heen en weer zwaaien en het licht van de lamp boven de toonbank opvangen. Celia ruikt een vleugje lelietjes-van-dalengeur.

'Hallo, ja, ik ben Miss Duchesne. Celia... Ik weet niet of Mr. en Mrs. Blythe het over me gehad hebben. Ik ben de verkoopster hier. Of tenminste, dat was ik...'

Er gaat een schok door de vrouw. 'O!' roept ze uit, en ze zet grote ogen op. Ze klampt zich vast aan de toonbank alsof Celia de geest van Miss Havisham zelf is.

'N-neem me niet kwalijk,' zegt Celia stotterend. 'Misschien hebt u me niet nodig, alleen... Nou ja, laat maar. Zal ik dan maar gaan?'

'Wacht!' roept Mrs. Denton uit als Celia zich omdraait om de deur uit te gaan. 'Dus jij bent het meisje dat hier gewerkt heeft? De vorige eigenaren hebben het zéker over je gehad. Natúúrlijk heb ik je nodig. Ik ben heel blij dat je langsgesproken bent.' Mrs. Dentons woorden hebben een enigszins nasaal, Amerikaans accent. Celia herinnert zich dat Mrs. Blythe heeft gezegd dat ze uit Californië komt. Wat raar. Wie die bij haar volle verstand

is verhuist er nou uit Californië, het thuisland van Hollywood en goudkleurige stranden, naar Londen, het thuisland van bierdrinkende oude mannen en de Londense metro? Hoewel de markt voor oude boeken hier waarschijnlijk beter is. De mensen in Californië hebben het vast zo druk met plezier maken dat ze geen tijd hebben om te lezen.

‘Neem me niet kwalijk.’ Mrs. Denton lacht zachtjes. ‘Het is nogal een toestand geweest met de verhuizing en zo... Ik had een hoop te organiseren en ben hier alleen. Voor het geval dat je het je afvroeg, Mr. Denton heeft me een jaar geleden omgeruild voor een... jongedame, om het maar beschaafd uit te drukken, en toen dacht ik bij mezelf: Vera, jij hebt een nieuw begin nodig. Toen ik na de rechtszaak weer wat geld had en me realiseerde dat ik veel beter af was zonder die schoft, had ik trek in een avontuur. Ik had altijd Londen nog eens willen zien en dacht: waarom niet? Ik kon echter niet zomaar de toerist gaan uithangen en dat geld zou een keer opraken. Toen ik zag dat dit te koop stond, dacht ik: nou, dat is de kans die ik zocht. Dus hier ben ik, en daar ben jij, en we gaan een team vormen, toch?’

Ze kijkt haar stralend aan, en Celia bloost nu iemand die haar nog maar net kent haar zulke persoonlijke dingen heeft toevertrouwd.

‘Nou, dan beman jij de winkel, of moet ik zeggen bevróúw, en dan richt ik het appartement verder in. Daarna kun je me het klappen van de zweep leren. Wat denk je daarvan?’ Mrs. Denton geeft haar een klopje op haar haar.

‘Nou... Ik...’ Celia weet niet wat ze ervan moet denken dat Mrs. Denton het bestuur van haar splinternieuwe imperium hier aan haar overlaat. Mr. en Mrs. Blythe lieten haar bijna nooit alleen in de zaak. Er staan hier tenslotte kostbare boeken, en er moeten belangrijke beslissingen genomen worden over prijzen en echtverklaringen en nog veel meer waar zij zich niet mee moet bemoeien. Of zo zou Mrs. Blythe het tenminste zeggen.

De vrouw ziet Celia aarzelen en ze fronst haar wenkbrauwen. ‘O, het spijt me, Celia, vind je het goed dat ik je zo noem? Je vraagt je zeker af wat ik je als loon wil geven?’

Celia krijgt een hoofd als een biet en ze verstart. Geen enkele Brit zou zo rechttoe rechtaan over zoiets ordinairs als geld beginnen.

‘Wat kreeg je hiervóór betaald?’ dringt Mrs. Denton aan. Ze merkt kennelijk niet hoe ongemakkelijk Celia zich voelt.

Celia schraapt haar keel en slaat haar ogen neer. ‘Zes pond en tien pence per week, voor een werkweek van vijfenhalve dag. Ze waren zo aardig om me de zaterdagmiddagen vrijaf te geven, maar als u –’

‘Meer niet? Dat vind ik niet genoeg voor een verantwoordelijkheid als het runnen van deze winkel. Luister, ik bied je acht pond. Of nee, we maken er tien van. Tien pond per week, wat vind je daarvan? Ik wil je niet graag kwijt, hè?’

Celia heft haar hoofd met een ruk naar haar op en ze opent haar mond om iets te zeggen, maar kan er geen geluid uit krijgen.

‘Vind je dat genoeg om aan te blijven?’ vraagt Mrs. Denton nog eens.

Celia knikt verdwaasd. Waarschijnlijk zou ze zelfs voor niets gebleven zijn als Mrs. Denton het haar vriendelijk genoeg gevraagd had.

‘Goed dan. Ik ben blij dat we dat geregeld hebben en over kunnen gaan tot de orde van de dag.’ Ze wrijft in haar handen. ‘Ik kom terug zodra ik het appartement een beetje aan kant heb.’ Dan trekt ze de deur stevig achter zich dicht en is ze uit het zicht verdwenen.

Celia kijkt haar verbaasd na. Ze hoort voetstappen op de trap naar boven, en even later hamerslagen op een spijker. Mrs. Denton moet schilderijen aan de muur aan het hangen zijn om het appartement huiselijk te maken. Een vrouw die klust en haar eigen zaak heeft. Mrs. Denton is bewonderenswaardig.

Celia loopt in haar eentje op haar tenen door de winkel en laat haar ogen over de ruggen van de boeken gaan om te zien of haar favorieten er nog bij zijn. Austen, Brontë, Chaucer, Dickens, Eliot, James, Joyce. Ze staan allemaal nog op hun plek. Ze kijkt door het stoffige raam naar het verkeer dat langskomt op The

Strand en de schijnbaar eindeloze stoet forenzen.

Een warme gloed verspreidt zich vanuit Celia's middenrif naar haar rode wangen. Dit verandert alles.

De loonsverhoging, die Celia geheim zal houden, betekent dat ze elke week een aardig bedrag zal overhouden nadat ze haar loon, op een beetje zakgeld na, aan haar moeder heeft afgestaan, zoals ze altijd doet.

En dat geheime geld voor haarzelf biedt kansen.